

พฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดปราจีนบุรี

นางสาวรัตนา อมรัตน์ชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา)
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ENVIRONMENTAL HEALTH BEHAVIOR IN HOUSEHOLDS OF SECONDARY SCHOOL
STUDENTS IN PRACHIN BURI PROVINCE

Miss Rattana Amornratchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Human and Social Development
(Interdisciplinary Program)

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

502214

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดปราจีนบุรี

โดย

นางสาวรัตนา อมรรัตน์ชัย

สาขาวิชา

พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์มาลินี วงษ์สิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

รองอธิการบดี

นางสาวรัตนา อมรรัตน์ชัย
.....รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)

ดร.มาลินี วงษ์สิทธิ์
.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ มาลินี วงษ์สิทธิ์)

ดร.ศิริเชษฐ์ สังขะมาน
.....กรรมการ
(ดร.ศิริเชษฐ์ สังขะมาน)

นางสาวพรพิมล ตริโชติ
.....กรรมการ
(นางสาวพรพิมล ตริโชติ)

นางสาวศิริวรรณ ศิริบุญ
.....กรรมการ
(นางสาวศิริวรรณ ศิริบุญ)

รัตนา อมรรัตน์ชัย : พฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดปราจีนบุรี (ENVIRONMENTAL HEALTH BEHAVIOR IN HOUSEHOLDS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN PRACHIN BURI PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. มาลินี วงษ์สิทธิ์, 104 หน้า.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดปราจีนบุรี และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ข้อมูลที่ใช้ได้มาจากการวิจัยภาคสนามโดยให้นักเรียนผู้ที่เป็นตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2549 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนกบินทร์บุรี โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง โรงเรียนศรีมหาโพธิ์ และโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง จำนวน 1,106 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน คือ 26.83 คะแนน โดยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่นักเรียนปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด คือ การรดน้ำหลังจากใช้ฉั้วม รองลงมาคือ ล้างมือหลังจากปัสสาวะหรืออุจจาระ เก็บน้ำดื่มในภาชนะที่มีฝาปิด และกวาดบ้าน / ถูบ้าน ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน กิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัด การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน และความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis: MCA) พบว่า เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆ แล้ว ตัวแปรที่อธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้มากที่สุด คือ ความบ่อยครั้งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน รองลงมาคือ การมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน และกิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนที่โรงเรียนจัด ตามลำดับ ขณะที่ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสามารถในการอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามลดลง

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม

ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4789125320 : MAJOR HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT

KEY WORD : ENVIRONMENTAL HEALTH BEHAVIOR IN HOUSEHOLDS

RATTANA AMORNATCHAI : ENVIRONMENTAL HEALTH BEHAVIOR IN HOUSEHOLDS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN PRACHIN BURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.MALINEE WONGSITH, 104 pp.

The objectives of this research are to study the environmental health behavior in households of secondary school students in Prachin Buri province and to study factors affecting the environmental health behavior in households. The data are derived from the field survey research by using a self-administered questionnaire. Sample groups of in this study are 1,106 secondary school students in the fiscal year 2549 from Kabinburi School, Prajuntaracthbumroong School, Srimahaphoti School and Mattayom-watmaikrongthong School.

The result shows mean value of the environmental health behavior in households of the secondary school students is 26.83. It also reveals that the usual behaviors that most students in the secondary school practice are cleaning toilets after use, followed by cleaning hands after passing body waste, keeping clean water in closed container and sweeping or moping their houses respectively.

The major factors that affect the mean value of the environmental health behavior in households are sex, grade point average, occupation of household's head, activities related to the environmental health behavior in households, knowledge about the environmental health behavior in households and frequency of achieved information regarding environmental health behavior in households.

The result of the Multiple Classification Analysis (MCA) has revealed that when all other independent variables are controlled, the variables could best explain the variation of dependent variables best: frequency of achievement information regarding environmental health behavior in households, followed by knowledge about the environmental health behavior in households and activities related to the environmental health behavior in households respectively. On the other hand, grade point average could less explain variation of the dependent variables.

Field of Study : Human and Social Development
Academic Year 2007

Student's Signature : *Rattana Amornatchai*
Advisor's Signature : *Malinee Wongsith*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถของ รองศาสตราจารย์มาลินี วงษ์สิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สำหรับคำแนะนำ การดูแล เอาใจใส่ นอกจากนี้ “อาจารย์ของผู้วิจัย” ยังได้ช่วยตรวจแก้ไขต่างๆ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขงานชิ้นนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจซึ่งเป็นเหมือนพลังสำคัญแก่ผู้วิจัย

สำหรับความสมบูรณ์ครบถ้วนถูกต้องในเชิงวิชาการ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ศิริวรรณ ศิริบุญ อาจารย์พรพิมล ตริโชติ และอาจารย์ ดร.ศิริเชษฐ์ สังขมาน กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและความรู้ต่างๆ แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านสำหรับความเหน็ดเหนื่อย ความเสียสละทั้งเวลา กำลังกายและกำลังใจ สำหรับผู้วิจัย

ขอขอบคุณคณะครูและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนกบินทร์บุรี โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง โรงเรียนศรีมหาโพธิ์ และโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง จังหวัดปราจีนบุรี ล้วนมีส่วนทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จและสมบูรณ์

ขอขอบคุณ คุณบุศริน บางแก้ว คุณชนนต์ดี มีลินทางกุล คุณนริศรา พึ่งโพธิ์สมคุณอรุณจรรย์ ศุทธาภรณ์ ที่ให้คำแนะนำด้านสถิติแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คณาจารย์วิทยาลัยประชากรศาสตร์ สถาบันวิจัยสังคม และสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต และขอขอบคุณรุ่นพี่ เพื่อนๆ และรุ่นน้อง ที่คอยให้กำลังใจ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออ่ำไพ คุณแม่เพ็ญ อมรรัตน์ชัย ที่คอยอบรมสั่งสอน ด้วยความรักและความเมตตาแก่ผู้วิจัย ให้เป็นคนดี และทำประโยชน์ให้สังคม ขอขอบคุณ คุณวิสุตา และคุณประสพ เกกสันเทียะ ที่สนับสนุนด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอบคุณญาติพี่น้องทุกคนสำหรับกำลังใจ

หากงานวิจัยชิ้นนี้มีคุณประโยชน์แม้เพียงเล็กน้อย ความดีที่ได้รับขอมอบให้แก่บุคคลต่างๆ ที่ผู้วิจัยกล่าวมาข้างต้น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	3
1.แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	4
2.แนวคิดเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อม.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
กรอบแนวคิดของการศึกษา.....	32
สมมติฐานของการศึกษา.....	33
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	34
2 ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	35
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	35
ประชากรเป้าหมาย.....	35
การเลือกตัวอย่างและขนาดของตัวอย่าง.....	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
ข้อจำกัดของการศึกษา.....	37
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	37
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	38
การวัดตัวแปร.....	39
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	43
ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	44

	ข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	50
	ลักษณะของพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย.....	54
3	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	57
	1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการหาค่าเฉลี่ย (Means).....	57
	2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิธีวิเคราะห์จำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis).....	70
4	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	77
	สรุปผลการศึกษา.....	78
	1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	78
	2. ข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	78
	3. ลักษณะพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย.....	79
	4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของกลุ่มตัวอย่าง.....	79
	4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของกลุ่มตัวอย่างโดยการหาค่าเฉลี่ย.....	79
	4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของกลุ่มตัวอย่างโดยการวิเคราะห์จำแนกพหุ.....	82
	ข้อเสนอแนะ.....	82
	รายการอ้างอิง.....	84
	ภาคผนวก.....	91
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	104

สารบัญญัตินี้

ตารางที่	หน้า
1 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ของนักเรียน.....	45
2 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ของหัวหน้าครัวเรือน.....	47
3 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะอื่นๆ.....	50
4 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือน.....	52
5 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน.....	54
6 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามความบ่อยครั้งของการปฏิบัติ เกี่ยวกับพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน.....	55
7 คะแนนพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.	56
8 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ของนักเรียน.....	57
9 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ของหัวหน้าครัวเรือน.....	58
10 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะอื่นๆ.....	59
11 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน.....	60
12 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน.....	65
13 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะอื่นๆ.....	69
14 ตารางสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมอนามัย สิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	73
15 การวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA) ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าครัวเรือน และลักษณะอื่นๆ.....	75